

TINJAUAN LITERATUR TERHADAP PENDIDIKAN UNDANG-UNDANG JENAYAH DALAM KALANGAN MASYARAKAT

Wan Nurul Wahidah Binti Wan Lanang¹
Muhamad Sayuti Bin Hassan @ Yahya²
Universiti Pendidikan Sultan Idris

ABSTRAK

Pendidikan undang-undang jenayah merupakan salah satu mekanisme yang sangat penting dalam pembasmian jenayah di kalangan masyarakat. Sewajarnya, pendidikan undang-undang jenayah ini didedahkan kepada masyarakat pada usia yang muda lagi. Walau bagaimanapun, masyarakat masih belum peka tentang pendidikan tersebut secara terperinci. Malahan, isu pendidikan undang-undang jenayah dalam kalangan masyarakat masih belum diberi perhatian yang baik lantaran isu pendidikan ini hanya dibicarakan khusus kepada golongan pengamal undang-undang sahaja. Oleh hal demikian, objektif utama penulisan ini adalah untuk mengenalpasti kelompangan yang sedia ada dalam bidang pendidikan undang-undang jenayah. Sehubungan itu, penulisan ini mengulas tinjauan literatur yang sedia ada. Untuk mencapai objektif kajian ini, penulisan ini menggunakan pendekatan kualitatif dan kajian kepustakaan. Di akhir penulisan ini, penulisan ini mendapati bahawa wujudnya kelompangan dalam literature sedia ada berkaitan pendidikan undang-undang jenayah. Oleh yang demikian, penulisan mencadangkan aspek yang perlu diterokai bagi menampung kelompangan tersebut.

Kata kunci: *Pendidikan undang-undang jenayah, pendidikan masyarakat, undang-undang jenayah*

PENGENALAN

Berdasarkan Laporan Indeks Kualiti Hidup Rakyat Malaysia (*Malaysian Quality of Life Index*) (MQLI) 2004, indeks keselamatan awam mencatat bacaan paling rendah iaitu sebanyak 80.08%.³ Hal ini menunjukkan bahawa masyarakat terdedah kepada bahaya jenayah setiap hari. Keadaan ini akan menyebabkan jenayah menjadi kritikal sekiranya tidak dibendung dengan baik.

Pelbagai usaha telah dilaksana oleh kerajaan dalam menangani jenayah. Namun, isu jenayah masih tetap berlaku dalam kalangan masyarakat sehingga menggugat aspek

¹ Fakulti Sains Kemanusiaan Universiti Pendidikan Sultan Idris35900 Tanjong Malim, Perak, kesumawahida@gmail.com

² Fakulti Sains Kemanusiaan Universiti Pendidikan Sultan Idris35900 Tanjong Malim, Perak, sayuti@fsk.upsi.edu.my

³ Terdapat 11 indeks yang diberi penekanan dalam laporan tersebut. Antaranya adalah indeks penyertaan sosial (110.55%), kehidupan keluarga (107.15%), alam sekitar (98.22%), perumahan (116.48%), pendidikan (117.36%), kesihatan (115.84%), pengangkutan dan komunikasi (120.88%), persekitaran kerja (110.96%), pendapatan dan pengagihan (107.51%) dan kebudayaan dan hiburan (114.13%).

politik, ekonomi dan sosial. Permasalahan jenayah seperti jenayah rasuah yang berlaku juga mampu menggugat status ekonomi negara untuk mencapai negara maju (Utusan Online, 3 Julai 2015). Oleh itu, pihak kerajaan dengan kerjasama pelbagai pihak termasuklah masyarakat perlu mengambil inisiatif dalam mempelbagaikan usaha membasmi jenayah dalam kalangan masyarakat terutamanya melalui pendidikan undang-undang jenayah kepada masyarakat tempatan.

KEPENTINGAN PENDIDIKAN UNDANG-UNDANG JENAYAH

Pendidikan undang-undang jenayah memainkan peranan penting dalam membasmi jenayah dalam kalangan masyarakat. Penn & Gabbidon (2007) berpendapat bahawa program pendidikan keadilan jenayah perlu dikembangkan dan memperbanyakkan kajian pendidikan jenayah dalam kalangan professional. Aspek pengetahuan golongan professional ini dianggap sangat penting bagi memberi impak kepada masyarakat sebagai agensi yang melaksanakan undang-undang. Namun begitu, kekurangan kurikulum dan pendidikan undang-undang yang khusus tidak ditekankan dalam kajian tersebut. Finckenauer (2005) telah mengemukakan perkembangan pendidikan keadilan jenayah di Amerika Syarikat melalui perubahan polisi, pengetahuan golongan professional dan undang-undang. Maka keperluan kajian khusus dalam mengenal pasti mekanisme pembasmian jenayah yang sedia ada dalam masyarakat diperlukan.

Selain itu, Fuentes & Matthew (2004) dan Frost & Clear (2007) berpandangan bahawa golongan professional ini perlu mempersiapkan diri dengan ilmu undang-undang jenayah dalam bidang masing-masing. Hal ini kerana kepakaran pelajar dalam bidang undang-undang jenayah dapat memberi keyakinan diri dan persiapan diri yang terbaik dalam menghadapi pelbagai isu dalam komuniti dan kes jenayah yang semakin kompleks. Tambahan pula, aspek kepakaran golongan professional menjadi tumpuan sesebuah negara melalui pelaksanaan undang-undang supaya dapat ditadbir dengan baik (Fuentes & Matthew, 2004). Golongan profesional ini diharap dapat menyumbangkan usaha dan peranan yang besar kepada masyarakat. Misalnya, sumbangan melalui perkongsian maklumat dan menjadikan masyarakat itu sedar dan peka bagi bekerjasama menangani jenayah. Golongan professional sewajarnya mampu menjalankan aktiviti pembasmian jenayah yang melibatkan masyarakat sama ada di kawasan bandar atau luar bandar.

Selain itu, kajian tentang pendidikan sistem keadilan jenayah banyak memberi impak positif kepada pembentukan undang-undang baru serta penguatkuasaan undang-undang yang lebih baik kepada masyarakat. Pada hari ini, penguatkuasaan undang-undang masih terdapat kelemahan dalam menangani masalah jenayah. Charles (1997) telah mengemukakan teori pembelajaran sistem pendidikan jenayah atau *The New Vision Model* dalam kurikulum pelajar dengan mencadangkan pembinaan kurikulum ini berasaskan teori kriminologi. Beliau berpandangan bahawa pendidikan awal di peringkat pelajar sekolah menjadi keutamaan bagi memberi pemahaman yang jelas mengenai ilmu sistem keadilan jenayah dan penguatkuasaan undang-undang. Pendedahan ilmu mengenai langkah pembasmian jenayah dan pendidikan undang-undang jenayah kepada pelajar memberi kebebasan pengetahuan sebagai hak asasi manusia yang perlu dimiliki oleh setiap individu (John Wadham, Kelly Harris & George Peretz, 2011). Malah, Neville Harris (2007) juga berpendapat bahawa penekanan pendidikan dalam diri pelajar atau kanak-kanak mampu melahirkan masyarakat yang faham mengenai kepentingan undang-undang dan penguatkuasaannya dalam sesebuah negara selain, memahami hak mereka di sisi undang-

undang. Pendidikan langkah pembasmian jenayah pada usia muda mampu membasmi amalan jenayah dalam kalangan belia atau jenayah juvana.

TINJAUAN LITERATUR PENDIDIKAN UNDANG-UNDANG JENAYAH DALAM KALANGAN MASYARAKAT

Kepentingan pendidikan undang-undang jenayah juga perlu mengambilkira aspek pendidikan hak asasi manusia. Pendidikan hak asasi manusia adalah merupakan satu komponen penting dalam pembangunan negara. Jika Rohaida Nordin (2011) menggunakan model pembangunan kurikulum bagi tujuan memberi kefahaman tentang hak asasi manusia dalam kalangan pelajar, Dennis (2001) pula menggunakan Model Taksonomi Bloom dan Krathwohl sebagai pendekatan untuk mendalami proses perkembangan minda kognitif dan afektif diri seseorang. Kajian Dennis (2001) bertujuan untuk mengetahui personaliti dan perasaan yang dimiliki oleh diri seseorang itu. Kajian ini menggunakan pendekatan psikologi dalam menterjemah kelakuan tingkah laku pelajar, anggota polis atau penjenayah. Model pembangunan kurikulum melalui program pendidikan tinggi penting dalam menyatukan pemahaman masyarakat tentang aspek pendidikan undang-undang jenayah atau hak asasi manusia. Manakala Model Taksonomi Bloom dan Krathwohl pula mempengaruhi minda kognitif dan afektif masyarakat dalam membina kerjasama atau komitmen yang baik setelah mendapat pendidikan undang-undang jenayah ini. Masyarakat yang mempunyai pemikiran kritikal mengenai pendidikan undang-undang jenayah berupaya untuk membantu pihak berkuasa dalam membasmi jenayah. Di samping itu, masyarakat mampu menjangkakan kesan buruk sekiranya mereka bertindak untuk melanggar undang-undang sesebuah negara.

Terdapat kajian lepas yang menunjukkan penglibatan masyarakat bekerjasama dalam komuniti kejiranan penting dalam kehidupan manusia. Kylie Eastly (1997) dan Davies (1969) telah mengenal pasti satu jawatankuasa khas ditubuhkan dan dibentuk daripada organisasi komuniti, ahli politik, pihak kerajaan dan swasta bagi membendung jenayah keganasan terhadap wanita di Toronto. Dalam kajian ini, penyelidik telah mencadangkan agar masyarakat berkongsi penyaluran maklumat dalam membantu badan pencegahan jenayah di peringkat komuniti kejiranan. Hasilnya, strategi tersebut berjaya menurunkan kadar jenayah di Toronto hasil kerjasama masyarakat tempatan. Hal ini kerana hubungan sosial antara individu dalam kehidupan kolektif dibina atas dasar semangat kejiranan (Siti Hajar Abu Bakar dan Haris Abdul Wahab, 2005). Semangat kejiranan ini dibentuk kerana individu-individu yang terlibat tinggal dan berkongsi ruang fizikal atau geografi yang sama. Ini menunjukkan bahawa semangat kejiranan dan kerjasama antara masyarakat. Oleh itu, masyarakat menjadi kunci utama dalam memberi komitmen penting untuk membantu pihak berkuasa menangani isu jenayah yang berlaku (Wan Marzuki Wan Ramli, 2008).

Selain itu, hubungan antara masyarakat dan pihak polis perlu diberi perhatian dalam membasmi jenayah. Kajian David G. Meissner (2000) mengambil kira pandangan penduduk di Milwaukee di Amerika Syarikat tentang perkhidmatan polis di bandar mereka. Namun, dapatan kajian menunjukkan majoriti penduduk yang tinggal di pusat-pusat bandar seperti di Milwaukee mendapat sokongan tinggi dalam membantu pihak polis. Masyarakat lebih menyokong pendekatan ke arah pemulihan dan pencegahan berbanding pendekatan menghukum penjenayah. Tambahan pula, kerajaan negeri memandang berat isu menangani jenayah dengan memperuntukkan US\$ 24 juta kepada

pihak polis dan sebanyak US\$ 100 juta diperuntukkan kepada Jabatan Polis Milwaukee hanya untuk keperluan mengawal kepentingan keselamatan awam (David G. Meissner, 2000).

Selain pihak polis, sukarelawan juga mampu berkerjasama dengan semua pihak dalam membanteras jenayah dalam kalangan masyarakat. Ling Ren, Jihong “Solomon” Zhao & Nicholas P. Lovrich & Micheal J. Gaffney (2006) berpendapat bahawa penyertaan ahli sukarelawan yang terdiri daripada anggota masyarakat dapat memupuk semangat kerjasama dalam bekerjasama membantu pihak polis dalam menangani isu jenayah semasa di Amerika Syarikat. Penyertaan sukarela ini mampu meringankan tugas polis yang tidak mencukupi tenaga kerja kerana perlu mengawal kuantiti komuniti masyarakat yang terlalu ramai di kawasan-kawasan bandar Amerika Syarikat. Majoriti jumlah ahli sukarelawan yang terlibat dalam kajian di Golden City ini adalah wanita manakala purata umur 50 tahun ke atas lelaki adalah majoriti sukarelawan di kawasan bandar yang lain. Hal ini menunjukkan bahawa wanita sudah mula untuk bergerak aktif dalam aktiviti komuniti dan sukarelawan polis. Oleh itu, kajian khusus perlu dirancang untuk memenuhi kelengkapan dan membuat analisis terperinci dari segi bentuk pembasmian jenayah yang sesuai untuk setiap lapisan masyarakat tanpa mengira umur, bangsa dan jantina.

Selain itu, Ren, Solomon, Nicholas, Michael, & Ren, (2013) berpandangan bahawa majoriti sukarelawan yang berminat untuk menjadi ahli dan membantu pihak polis adalah daripada golongan wanita 30-an. Kajian ini mendapati bahawa golongan wanita masa kini telah mula aktif dengan program khidmat masyarakat dalam membantu badan berkuasa seperti polis di Amerika Syarikat. Selain itu, kawasan kajian ini hanya menumpukan kawasan penduduk yang ramai sahaja dan tidak menumpukan kawasan luar bandar. Ren, Solomon, Nicholas, Michael, & Ren, (2013) berpendapat bahawa kes-kes jenayah yang tinggi di bandar memberi justifikasi yang kuat untuk dijadikan sebagai kawasan kajian dan sampel kajian mereka. Walau bagaimanapun, laporan kajian di kawasan luar bandar tidak dibincangkan dengan terperinci memandangkan banyak program pembasmian jenayah hanya dilaksanakan di kawasan-kawasan bandar sahaja.

KAEDAH PEMBASMIAN JENAYAH DALAM KALANGAN MASYARAKAT

Terdapat pelbagai pendekatan yang digunakan dalam membasmi jenayah. Menurut Ziegler, The, Lawyer, Fall, & Ziegler (2016), kes-kes jenayah dapat dibasmi dengan baik sekiranya pihak kerajaan dan badan berkuasa menggunakan CPTED iaitu *Crime Prevention Through Environmental Design*. Pendekatan ini menumpukan kepada reka bentuk persekitaran sesuatu kawasan yang lebih efisien dan selamat seperti di bandar-bandar besar dan kawasan luar bandar. CPTED dikatakan mampu untuk mengurangkan kes-kes jenayah di USA dan perasaan takut kepada jenayah (*the fear of crime*) dalam kalangan masyarakat. Ziegler, The, Lawyer, Fall, & Ziegler (2016) membincangkan tentang langkah ini sebagai salah satu bentuk mekanisme dan pelaksanaan pembasmian jenayah dalam komuniti hari ini. Penyelidik telah menghuraikan justifikasi kajian ini dengan melibatkan bidang *architecture*, interaksi sosial dan kadar jenayah yang membuatkan reka bentuk persekitaran melalui CPTED perlu dilaksanakan oleh pihak kerajaan (Oscar Newman (1973) & Robert Park et.al. (1977)). Namun, kekangan peruntukan untuk melaksanakan pelaksanaan program pembasmian jenayah ini mengakibatkan kawasan di luar bandar tidak mampu dilaksanakan sepenuhnya di semua

kawasan. Mekanisme program pembasmian jenayah ini mampu dilaksanakan di semua kawasan dan peringkat bagi menyeragamkan cara pelaksanaan oleh pihak berkuasa.

Menurut Lunden (2016) pula, mekanisme program pembasmian jenayah yang terbaik adalah dilakukan bersama satu kumpulan yang besar atau komuniti yang luas. Lunden (2016) berpendapat bahawa keberkesanan mekanisme program pembasmian jenayah itu dinilai melalui kefahaman masyarakat dalam bekerjasama dengan badan berkuasa. Pihak kerajaan, badan berkuasa dan komuniti masyarakat haruslah bergerak bersama-sama dalam membasmi jenayah semasa kerana tanpa usaha salah satu pihak mekanisme program pembasmian jenayah tidak akan sempurna dan berjaya mencapai objektifnya. Hal ini turut dipersetujui oleh Ziegler *et al* (2016) & Ren, Solomon, Nicholas, Michael, & Ren, (2013) bahawa peranan masyarakat menjadi teras utama mekanisme program pembasmian jenayah itu dapat dilaksanakan dengan baik. Pihak pelaksana seperti pihak badan kerajaan, badan bukan kerajaan dan badan-badan swasta perlu berusaha menarik perhatian dan kerjasama masyarakat untuk memberi kerjasama sepanjang program pembasmian jenayah dijalankan.

Di samping itu, Sunghoon Roh, Dae-Hoon Kwak (2013) menjelaskan *Community policing and fear of crime in Seoul: a test of competing models* dalam kajiannya di bandar-bandar Korea, program pembasmian jenayah lebih banyak tertumpu kepada bentuk polisi masyarakat. Ini kerana perasaan takut masyarakat terhadap jenayah semakin meningkat mampu memberi kesan emosi yang mendalam dalam diri masyarakat tersebut. Banyak penyelidik sebelum ini telah membuat kajian *survey* dan temu bual kepada responden-responden di bandar-bandar sahaja lantaran kadar kes jenayah kebanyakannya melibatkan masyarakat di bandar berbanding masyarakat di luar bandar.

Begitu juga pandangan Visher & Weisburd (1998) dalam kajiannya lebih menjurus kepada *community policing* untuk menterjemahkan cara dan bentuk pelaksanaan program pembasmian jenayah yang lebih komprehensif kepada masyarakat. Namun, Visher & Weisburd (1998) mengkritik keberkesanan mekanisme program pembasmian jenayah oleh pelopor para penyelidik sebelum ini tentang teori-teori tokoh yang hebat dalam bidang tersebut. Misalnya, Wilson and Kelling (1982) laporan kajian yang tidak kukuh menunjukkan bukti keberhasilan mekanisme pembasmian jenayah dalam konteks keselamatan masyarakat. Visher & Weisburd (1998) menyuarakan idea masing-masing mengenai kaedah atau implementasi mekanisme program pembasmian jenayah yang lebih spesifik. Selain itu, setiap mekanisme program pembasmian jenayah yang dibuat mestilah mempunyai teori yang boleh menyokong implementasi program yang bakal dilaksanakan untuk masyarakat. Beliau juga mencadangkan agar penambahbaikan kajian yang lebih mendalam tentang pengenalpastian jenis jenayah dan program pembasmian jenayah yang sesuai perlu dijalankan bagi manfaat bidang ilmu ini. Oleh itu, cadangan program bagi pembasmian jenayah selari dengan teori perlu dicadangkan agar ia sesuai untuk diimplementasikan kepada masyarakat.

Burger (2016) menyarankan usaha menambah baik program pembasmian jenayah, pendidikan kepada masyarakat memainkan peranan penting. Namun, Burger (2016) lebih banyak menumpukan golongan profesional supaya diperbanyakkan kursus-kursus praktikal, bengkel-bengkel dan pembelajaran lebih efisien kepada golongan ini. Di Amerika Syarikat, program-program ini bertujuan untuk pembentukan jati diri dan

personaliti pegawai profesional yang bagus dalam mengawal situasi genting kes jenayah dan kawalan emosi diri. Ini termasuklah anggota polis, pasukan F.B.I., para peguam dan pengamal undang-undang dalam mempraktikkan program yang dinyatakan sebelum ini. Walaupun idea ini membantu golongan profesional mendapatkan ilmu pengetahuan yang baru dan ilmu kawalan emosi yang lebih baik namun, Burger (2016) menganalisis kekurangan kemudahan universiti menunjukkan golongan profesional ini tidak menunjukkan kualiti hasil kerja yang baik sebagai seorang yang pegawai profesional. Dalam situasi ini, peralihan ilmu pengetahuan yang dimiliki oleh golongan ini tidak dapat membantu dalam menyediakan program pembasmian jenayah yang terbaik kepada masyarakat. Hal ini menyebabkan kadar jenayah tidak mampu dikurangkan untuk pembangunan keselamatan negara yang lebih baik.

Clancey (2006) telah mengemukakan hasil kajiannya mengenai kajian kes di Australia. Kajian tersebut membincangkan tentang permasalahan program pembasmian jenayah dan penggunaan teknologi untuk keselamatan. Namun begitu, Clancey mengkritik program pembasmian jenayah yang dijalankan sebelum ini tidak berjaya dalam kalangan masyarakat di Sydney. Oleh sebab itu, penyelidik telah mencadangkan kepelbagaian pendekatan program pembasmian jenayah dengan gabungan teknologi dapat dilaksanakan dalam kalangan masyarakat. Revolusi ini memberi satu impak yang lebih baik kepada masyarakat agar giat menyertai program pembasmian jenayah sekaligus mengurangkan kadar jenayah semasa. Selain itu, keberhasilan program pembasmian jenayah bersesuaian dengan keadaan geografi masyarakat sama ada masyarakat di bandar atau luar bandar.

Pengawasan sosial tidak formal banyak mempengaruhi pembasmian jenayah dalam kalangan masyarakat. Menurut Foster (2016), interaksi tidak formal dalam masyarakat mampu mengurangkan jurang antara status masyarakat, sekali gus mengelakkan pembentukan tingkah laku penjenayah untuk melakukan jenayah. Masyarakat yang prihatin berkomunikasi dengan berkesan kepada individu. Hal ini demikian kerana masyarakat yang anti-sosial lebih mudah untuk melakukan jenayah kerana tidak mempunyai hubungan komunikasi yang baik dalam masyarakat. Walau bagaimanapun, Gault (2016) menjelaskan bahawa kebanyakan penjenayah mengalami masalah mental dan psikologi yang mendorong mereka melakukan jenayah. Beliau juga mencadangkan agar kurikulum undang-undang di sekolah perlu diberikan kepada pelajar terutamanya mengenai asas-asas psikologi penjenayah dalam memahami psikologi dan pemikiran penjenayah ketika mereka melakukan jenayah.

Di Malaysia pula, usaha pembasmian jenayah melalui penglibatan badan berkuasa turut dilakukan oleh pihak kerajaan. Pihak kerajaan telah mewajibkan 145 pihak berkuasa tempatan (PBT) di seluruh negara dengan mematuhi 23 langkah yang digariskan oleh Kerajaan Tempatan bagi mengatasi kegiatan jenayah dan penyalahgunaan dadah di bandar-bandar yang berisiko untuk berlaku jenayah (Mustaffa, J.,2007). Namun, sekalipun kajian tersebut mementingkan konsep keselamatan awam, tetapi pendedahan maklumat kepada masyarakat perlu dipertingkatkan. Masyarakat seharusnya lebih peka dengan persekitaran mereka dan tidak mementingkan diri sendiri semata-mata. Oleh itu, pembentukan pendidikan undang-undang jenayah perlu dilakukan dengan segera untuk pembasmian jenayah semasa.

Ahmad Atory Hussain (2002) berpandangan bahawa sesebuah undang-undang atau dasar awam di Malaysia sewajarnya mendapat perhatian masyarakat supaya masyarakat lebih peka dan celik tentang undang-undang negara. Perkara ini disokong oleh Malike, I. (2008) dan Siti Hajar Abu Bakar (2002) bahawa masyarakat Malaysia masih lagi tidak tahu tentang hak-hak mereka dalam aspek undang-undang. Sewajarnya, sesebuah masyarakat itu mengetahui hak asasi manusia (Merris Amos, 2006 &), kebebasan mendapatkan pendidikan undang-undang jenayah (Anne Ruff, 2010 & Patrick Birkinshaw, 2010), serta mengetahui peranannya dalam membasmi dan mencegah jenayah seperti bekerjasama menyalurkan maklumat berguna kepada badan berkuasa seperti polis. Malah, masyarakat perlu turut terlibat aktiviti pembasmian jenayah seperti yang dianjurkan oleh pihak berkuasa (Patrick Birkinshaw, 2010). Oleh itu, kajian mengenai langkah pembasmian dan pencegahan jenayah yang menggunakan medium pendidikan undang-undang jenayah sangat diperlukan bagi mengatasi masalah jenayah dalam kehidupan bermasyarakat hari ini.

PENUTUP

Bagi melihat sejauh mana pendidikan undang-undang jenayah ini berkesan, maka aspek penglibatan masyarakat dalam langkah pembasmian jenayah sekali lagi perlu diberi penekanan. Kekurangan kajian yang memfokuskan mekanisme pembasmian jenayah kurang diberi penekanan oleh kajian penyelidikan lepas. Oleh itu, dalam mencadangkan langkah pembasmian jenayah yang terbaik kepada masyarakat, beberapa perbandingan perlu diberi perhatian dalam kajian terutamanya, melibatkan negara maju dalam melaksanakan pendidikan undang-undang jenayah dan peranan agensi pembasmian dan pencegahan jenayah menyalurkan maklumat yang berguna kepada masyarakat. Perbandingan ini termasuklah aspek negara maju yang tinggi indeks kadar jenayahnya dan negara maju yang kurang indeks kadar jenayah di negara tersebut. Kajian yang khusus perlu dilakukan bagi melihat hubung kait program yang dijalankan mampu mempengaruhi keberkesanan pendidikan undang-undang jenayah dalam masyarakat ataupun tidak.

BIBLIOGRAFI

- Abdul Rashid Abdul Rahman (1995). *Masyarakat Melayu dan Gejala Sosial: Proses Penyelesaian Ke Arah Pembinaan Masyarakat Melayu Cemerlang Abad ke-21, "Jenayah Remaja dan Penyelesaiannya."* Kuala Lumpur: Institut Perkembangan Minda.
- Adam Crawford (1998). *Crime Prevention and Community Safety: Politics, Policies and Practices.* United Kingdom: Addison Wesley Longman Limited.
- Ahmad Atory Hussain (2002). *Politik dan Dasar Awam Malaysia.* Kuala Lumpur: Utusan Publication & Distributors Sdn Bhd.
- Ahmad Atory Hussain (2008). *Pembentukan Polisi Awam ke Arah Pemahaman yang Lebih Sistematis dan Analisis.* Kuala Lumpur: Utusan Publication & Distributors Sdn Bhd.
- Amaludin Ab Rahman & Noralina Omar (2008). *Kaunseling remaja : Tip dan panduan ke arah satu keluarga, satu kaunselor.* Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors.
- Anne Ruff (2005). *Education Law: Text, Cases and Materials.* New York: Oxford University Press.
- Arie Dewie (2011). *Mengapa Jenayah Berlaku.*

- Azizah Binti Mat Rashid, Nor Adha Binti Hamid & Nurul Huda Binti Bakar (2015). *Krisis Akhlak: Penguatkuasaan Undang-undang Sebagai Benteng Menanganinya*. Jurnal Penyelidikan & Inovasi, Jilid II, Isu 1 (2015).
- Bernama (2008). *Sikap tidak prihatin punca jenayah meningkat*. 16 Ogos.
- Burger, W. E. (2016). Crime Prevention and Correctional. *American Bar Association Journal*, 67(8), 988–991.
- Charles, N. (1997). New vision : Criminal justice education for students.
- Clancey, G. (2006). Some findings from an Australian local crime prevention case study, 17(2), 71–87.
- Dennis, C. (2001). Cognitive and affective minds : A necessary marriage in criminal justice education.
- Finckenaer, J. O. (2005). The Quest for Quality in Criminal Justice Education. *Justice Quarterly*, 22(4), 413–426.
- Foster, J. (2016). Informal Social Control and Community Crime Prevention. *The British Journal of Criminology*, 35(4), 563–583.
- Frost, N. a., & Clear, T. R. (2007). Doctoral Education in Criminology and Criminal Justice. *Journal of Criminal Justice Education*, 18(1), 35–52.
- Fuentes, A. I., & Matthew, C. (2004). Criminal Justice Education In Relation To Law School Expectation : A Failure Of Confidence.
- Gault, R. H. . (2016). Constructive Measures for Crime Prevention. *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology*, 8(6), 802–805.
- Ismail, A. R., Al, M., & Samuri, A. (2014). Perintah Khidmat Masyarakat Menurut Kerangka Syariah. *Ijit*, 6, 1–11.
- Kanun Keseksaan (Akta 574) (2005). Lembaga Penyelidikan Undang-Undang. Selangor: International Law Book Services.
- Lee Chong Fook, Che Audah Hassan & Mimi Sintia Haji Mohd Bajury (2012). Introduction to Principles & Liabilities in Criminal Law. Selangor: LexisNexis Malaysia Sdn Bhd.
- Lunden, W. A. . (2016). The Theory of Crime Prevention, 2(3), 213–228.
- Nordin, R. (2011). PENDIDIKAN HAK ASASI MANUSIA : *Makalah*, (2), 273–284.
- Penn, E. B., & Gabbidon, S. L. (2007). Criminal Justice Education at Historically Black Colleges and Universities: Three Decades of Progress. *Journal of Criminal Justice Education*, 18(1), 137–162.
- Ren, L., Solomon, J., Nicholas, Z., Michael, P. L., & Ren, L. (2013). Participation community crime prevention : who volunteers for police work ?
- P.R. Glazebrook (2006). Blackstone's Statues on Criminal Law 2005-2006 15th Edition. United States: Oxford University Press.
- Sunghoon Roh, Dae-Hoon Kwak, E. K. (2013). Community policing and fear of crime in Seoul : a test of competing models. *Community Policing in Seoul*, Vol. 36(No. 1), 199–222.
- Visher, C. A., & Weisburd, D. (1998). Identifying what works : Recent trends in crime prevention, 223–242.
- Ziegler, E. H., The, S., Lawyer, U., Fall, N., & Ziegler, E. H. (2016). American Cities , Urban Planning , and Place-Based Crime Prevention Published by : American Bar Association Stable URL : <http://www.jstor.org/stable/23800959> American Cities , Urban Planning , and Place-Based Crime Prevention, 39(4), 859–875.